

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)

25. april 2013 *

»Socialpolitik — ligebehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv — direktiv 2000/78/EF — artikel 2, stk. 2, litra a), artikel 10, stk. 1, og artikel 17 — forbud mod forskelsbehandling på grund af seksuel orientering — begrebet »faktiske omstændigheder, som giver anledning til at formode, at der er udøvet forskelsbehandling« — bevisbyrdens overgang — effektive, rimelige og afskrækkende sanktioner — person, der præsenterer sig og i offentlighedens opmærksomhed opfattes som formanden for en professionel fodboldklub — offentlige udtalelser, som udelukker ansættelsen af en fodboldspiller, der fremstilles som homoseksuel«

I sag C-81/12,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Curtea de Apel București (Rumænien) ved afgørelse af 12. oktober 2011, indgået til Domstolen den 14. februar 2012, i sagen:

Asociația Accept

mod

Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării,

har

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, M. Ilešič, Domstolens præsident, V. Skouris, som fungerende dommer i Tredje Afdeling, samt dommerne E. Jarašiūnas, A. Ó Caoimh (refererende dommer) og C.G. Fernlund,

generaladvokat: N. Jääskinen

justitssekretær: fuldmægtig M. Aleksejev,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 23. januar 2013,

efter at der er afgivet indlæg af:

— Asociația Accept ved avocat R.-I. Ionescu

— Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării ved C.F. Asztalos, C. Nuică og C. Vlad, som befuldmægtigede

* Processprog: rumænsk.

- den rumænske regering ved R.H. Radu, E. Gane og A. Voicu, som befuldmægtigede
- Europa-Kommissionen ved J. Enegren og C. Gheorghiu, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 2, stk. 2, litra a), artikel 10, stk. 1, og artikel 17 i Rådets direktiv 2000/78/EF af 27. november 2000 om generelle rammebestemmelser om ligebehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv (EFT L 303, s. 16).
- 2 Anmodningen er indgivet under en sag mellem Asociația Accept (herefter »Accept«) og Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (det nationale råd for bekæmpelse af forskelsbehandling, herefter »CNCD«) vedrørende sidstnævntes afgørelse, hvorved denne delvist gav afslag på en klage, der var indgivet på baggrund af offentlige udtalelser fra en person, der præsenterer sig og i offentlighedens opmærksomhed opfattes som formanden for en professionel fodboldklub, som udelukkede denne klubs ansættelse af en fodboldspiller, der blev fremstillet som homoseksuel.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 Ifølge artikel 1 i direktiv 2000/78 er »formålet med dette direktiv, med henblik på at gennemføre ligebehandlingsprincippet i medlemsstaterne, at fastlægge en generel ramme for bekæmpelsen af forskelsbehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv på grund af religion eller tro, handicap, alder eller seksuel orientering«.
- 4 15., 28., 31. og 35. betragtning til nævnte direktiv har følgende ordlyd:
 - »(15) Det er de nationale retslige myndigheder eller andre kompetente organer, der i overensstemmelse med bestemmelserne i national ret eller praksis skal vurdere de faktiske forhold, som giver anledning til at formode, at der forekommer direkte eller indirekte forskelsbehandling. [...]
 - [...]
 - (28) Dette direktiv fastsætter mindstekrav og giver således medlemsstaterne mulighed for at indføre eller opretholde gunstigere bestemmelser. [...]
 - [...]
 - (31) Reglerne om bevisbyrde bør tilpasses, når der umiddelbart synes at foreligge en sag om forskelsbehandling, og bevisbyrden bør, for at ligebehandlingsprincippet kan anvendes effektivt, gå over til sagsøgte, når der fremlægges beviser for en sådan forskelsbehandling. [...]
 - [...]

- (35) Medlemsstaterne bør fastsætte effektive sanktioner, der står i rimeligt forhold til overtrædelsen og har en afskrækkende virkning, og som iværksættes i tilfælde af handlinger, der strider mod forpligtelserne i dette direktiv.«
- 5 Samme direktivs artikel 2 med overskriften »Begrebet forskelsbehandling« bestemmer i stk. 1-3 følgende:
- »1. I dette direktiv betyder ligebehandlingsprincippet, at ingen må udsættes for nogen form for direkte eller indirekte forskelsbehandling af nogen af de i artikel 1 anførte grunde.
2. I henhold til stk. 1:
- a) foreligger der direkte forskelsbehandling, hvis en person af en eller flere af de i artikel 1 anførte grunde behandles ringere, end en anden i en tilsvarende situation bliver, er blevet eller ville blive behandlet
- [...]
3. Chikane betragtes som forskelsbehandling som defineret i stk. 1, hvis en uønsket optræden i relation til en af de i artikel 1 anførte grunde finder sted med det formål eller den virkning at krænke en persons værdighed og skabe et truende, fjendtlig, nedværdigende, ydmygende eller ubehageligt klima. I den forbindelse kan begrebet chikane defineres i overensstemmelse med medlemsstaternes nationale lovgivning og praksis.«
- 6 Artikel 3, stk. 1, i direktiv 2000/78 har følgende ordlyd:
- »Inden for rammerne af Den Europæiske Unions beføjelser finder dette direktiv anvendelse både i den offentlige og den private sektor, herunder offentlige organer, på alle personer for så vidt angår:
- a) vilkårene for adgang til lønnet beskæftigelse, udøvelse af selvstændig erhvervsvirksomhed og erhvervsmæssig beskæftigelse, herunder udvælgelseskriterier og ansættelsesvilkår, uanset branche og uanset niveau i erhvervshierarkiet [...]
- [...]«
- 7 Artikel 8, stk. 1, i direktiv 2000/78 bestemmer, at »[m]edlemsstaterne kan vedtage eller opretholde bestemmelser, som er gunstigere for beskyttelsen af ligebehandlingsprincippet end bestemmelserne i dette direktiv«.
- 8 Nævnte direktivs artikel 9 fastsætter:
- »1. Medlemsstaterne sikrer, at enhver, der mener sig krænket, fordi ligebehandlingsprincippet tilsidesættes i forhold til den pågældende, kan indgive klage til retslige og/eller administrative instanser [...] med henblik på håndhævelse af forpligtelserne i henhold til dette direktiv [...]
2. Medlemsstaterne sikrer, at foreninger, organisationer og andre juridiske personer, der efter kriterierne i deres nationale ret har en legitim interesse i at sikre, at dette direktivs bestemmelser overholdes, er berettigede til – enten på vegne af eller til støtte for klageren med dennes godkendelse – at indtræde som part i klagen til retslige og/eller administrative instanser med henblik på håndhævelsen af forpligtelserne i henhold til dette direktiv.
3. Stk. 1 og 2 berører ikke nationale regler om tidsfrister for anlæggelse af sager vedrørende ligebehandlingsprincippet.«

9 Samme direktivs artikel 10 med overskriften »Bevisbyrde« bestemmer i stk. 1-4:

»1. Medlemsstaterne træffer i overensstemmelse med deres nationale retsorden alle nødvendige foranstaltninger til at sikre, at det, når en person, der mener sig krænket, fordi ligebehandlingsprincippet tilsidesættes i forhold til den pågældende, for en domstol eller en anden kompetent myndighed fremfører faktiske omstændigheder, som giver anledning til at formode, at der er udøvet direkte eller indirekte forskelsbehandling, påhviler den indklagede at bevise, at ligebehandlingsprincippet ikke er blevet tilsidesat.

2. Stk. 1 er ikke til hinder for, at medlemsstaterne indfører regler for bevisførelse, der er gunstigere for klageren.

3. Stk. 1 finder ikke anvendelse i straffesager.

4. Stk. 1, 2 og 3 finder ligeledes anvendelse på sager som nævnt i artikel 9, stk. 2.«

10 Artikel 17 i direktiv 2000/78 fastsætter:

»Medlemsstaterne fastsætter, hvilke sanktioner der skal anvendes ved overtrædelse af de nationale bestemmelser, der er vedtaget til gennemførelse af dette direktiv, og tager alle nødvendige skridt til at sikre deres iværksættelse. Sanktionerne, der kan indebære, at der ydes ofret skadeserstatning, skal være effektive, stå i rimeligt forhold til overtrædelsen og have afskrækkende virkning. [...]«

Rumænsk ret

11 Regeringsanordning nr. 137 af 31. august 2000 om forebyggelse af og straf for enhver form for forskelsbehandling, med senere ændringer og tilføjelser, bl.a. ved lov nr. 324 af 14. juli 2006, og offentliggjort på ny den 8. februar 2007 (*Monitorul Oficial al României*, del 1, nr. 99 af 8.2.2007, herefter »regeringsanordning nr. 137/2000«), har bl.a. til formål at gennemføre direktiv 2000/78.

12 I henhold til artikel 2, stk. 11, i regeringensanordning nr. 137/2000 medfører forskelsbehandlende adfærd alt efter tilfældet et civilt eller strafferetligt ansvar i overensstemmelse med de betingelser, der er fastsat ved lov.

13 Ifølge artikel 5 i regeringensanordning nr. 137/2000 udgør bl.a. den omstændighed, at en persons mulighed for at udøve erhvervsaktivitet er betinget af vedkommendes seksuelle orientering, en lovovertrædelse.

14 Artikel 7, stk. 1, i regeringensanordning nr. 137/2000 bestemmer, at en fysisk eller juridisk persons afslag på at ansætte en person på grund af vedkommendes seksuelle orientering udgør en lovovertrædelse med undtagelse af tilfælde, der er fastsat ved lov.

15 Artikel 15 i regeringensanordning nr. 137/2000 bestemmer:

»Selv om handlingen ikke henhører under straffeloven [...], udgør enhver form for adfærd, der har til formål at krænke værdigheden og skabe et truende, fjendtligt, nedværdigende, ydmygende eller ubehageligt klima for en person, en gruppe af personer eller et fællesskab på grund af deres [...] seksuelle orientering, en lovovertrædelse.«

16 Artikel 20 i regeringsanordning nr. 137/2000 har følgende ordlyd:

»1) En person, der mener at have været udsat for forskelsbehandling, kan indbringe sagen for [CNCD] inden for en frist på et år fra det tidspunkt, hvor handlingen fandt sted, eller fra det tidspunkt, hvor vedkommende kunne have kendskab til handlingen.

2) [CNCD's] kollegiale organ træffer afgørelse om klagen [...]

[...]

6) Den omhandlede person skal fremlægge beviser for de handlinger, der giver anledning til at antage, at der foreligger en direkte eller indirekte forskelsbehandling, mens den person, der er blevet klaget over, har bevisbyrden med henblik på at bevise, at handlingerne ikke er udtryk for en forskelsbehandling. [...]

7) Det kollegiale organ træffer afgørelse om klagen inden for 90 dage fra tidspunktet for indgivelsen heraf, og [afgørelsen] indeholder: [...] foranstaltninger vedrørende vilkårene for betaling af bøden [...]

[...]«

17 Artikel 26, stk. 1 og 2, i regeringsanordning nr. 137/2000 bestemmer:

»1) Lovovertrædelserne, der er anført i artikel [...] 5-8 og 15, straffes med en bøde på mellem 400 og 4 000 RON, hvis forskelsbehandlingen vedrører en fysisk person, eller med en bøde på mellem 600 og 8 000 RON, hvis forskelsbehandlingen vedrører en gruppe af personer eller et fællesskab.

2) Sanktionerne kan også pålægges juridiske personer. [...]«

18 Artikel 27, stk. 1, i regeringsanordning nr. 137/2000 fastsætter:

»Enhver person, der mener at have været udsat for en forskelsbehandling, kan for domstolene indbringe et krav om såvel erstatning som genoprettelse af den situation, som bestod før forskelsbehandlingen, eller et krav om ophævelse af den situation, der er opstået som en følge af forskelsbehandlingen, i overensstemmelse med de almindelige retsregler. Dette krav [...] er ikke underordnet i forhold til indbringelsen af en klage ved [CNCD].«

19 Artikel 28, stk. 1, i regeringsanordning nr. 137/2000 har følgende ordlyd:

»De ikke-statslige organisationer, hvis formål er at beskytte menneskerettigheder, eller som har en berettiget interesse i at bekæmpe forskelsbehandling, har søgsmålskompetence, når forskelsbehandlingen manifesterer sig inden for deres indsatsområder og er krænkende for et fællesskab eller en gruppe personer.«

20 Artikel 5, stk. 2, i regeringsanordning nr. 2 af 12. juli 2001 om retsordningen for overtrædelserne, med senere ændringer og tilføjelser (*Monitorul Oficial al României*, del 1, nr. 410 af 25.7.2001, herefter »regeringsanordning nr. 2/2001«), bestemmer:

»Lovovertrædelserne sanktioneres først og fremmest ved: a) en advarsel, b) en bøde, c) samfundstjeneste.«

21 I henhold til artikel 7, stk. 1, i regeringsanordning nr. 2/2001 er »advarslen en mundtlig eller skriftlig påtale af overtrædelserne for så vidt angår handlingernes samfundsskadelige karakter ledsaget af en henstilling om at overholde de retlige bestemmelser«.

- 22 I henhold til artikel 13, stk. 1, i regeringsanordning nr. 2/2001 er forældelsesfristen for at pålægge en bøde seks måneder fra det tidspunkt, hvor handlingerne fandt sted.
- 23 Artikel 13, stk. 4, i regeringsanordning nr. 2/2001 giver mulighed for ved hjælp af speciallove at indføre andre forældelsesfrister for at pålægge sanktioner for lovovertrædelserne.

Twisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 24 Den 3. marts 2010 klagede den ikke-statslige organisation Accept, hvis formål er at fremme og beskytte rettighederne for lesbiske, bøsser, biseksuelle og transseksuelle, over George Becali og SC Fotbal Club Steaua București SA (herefter »FC Steaua«), idet organisationen gjorde gældende, at ligebehandlingsprincippet var blevet tilsidesat i forbindelse med ansættelse.
- 25 Til støtte for klagen anførte Accept, at George Becali i forbindelse med et interview angående den mulige transfer af den professionelle fodboldspiller, X, og dennes påståede seksuelle orientering den 13. februar 2010 havde fremsat nogle udtalelser, hvis indhold er gengivet i denne præjudicielle anmodnings første spørgsmål. Det fremgår bl.a. af disse udtalelser, at George Becali hellere ville have anvendt en spiller fra juniorholdet end ansætte en fodboldspiller, der angiveligt er homoseksuel. Ifølge Accept hindrede mediernes spekulationer om, at X var homoseksuel – hvilket bekræftedes af George Becali – indgåelsen af en ansættelseskontrakt med denne spiller.
- 26 Accept gjorde gældende, at George Becali havde begået direkte forskelsbehandling på grundlag af seksuel orientering, hvilket strider mod ligebehandlingsprincippet på ansættelsesområdet og krænker homoseksuelles værdighed.
- 27 Hvad angår den anden sagsøgte part ved CNCD, nemlig FC Steaua, gjorde Accept gældende, at trods den omstændighed, at George Becalis udtalelser var blevet offentliggjort i medierne, tog fodboldklubben på intet tidspunkt afstand fra disse udtalelser. Derimod bekræftede bestyrelsen for FC Steaua, at klubben anvendte denne politik med hensyn til spilleransættelse, idet »holdet er som en familie«, og at tilstedeværelsen af en homoseksuel på holdet »ville skabe spændinger på holdet og blandt tilskuerne«. Accept anførte desuden, at på tidspunktet for George Becalis udtalelser var han stadig aktionær i FC Steaua.
- 28 Ved afgørelse af 13. oktober 2010 fandt CNCD bl.a., at den i hovedsagen omhandlede situation ikke er omfattet af anvendelsesområdet for et eventuelt ansættelsesforhold. George Becalis udtalelser kunne ifølge CNCD ikke betragtes som udtalelser fra en arbejdsgiver eller dennes lovlige repræsentant eller en person med ansvar for ansættelse, selv om George Becali på tidspunktet for de omhandlede udtalelser var aktionær i FC Steaua.
- 29 CNCD fandt imidlertid, at George Becalis udtalelser udgjorde forskelsbehandling i form af chikane. CNCD sanktionerede derfor sidstnævnte med en advarsel, som var den eneste mulige sanktion i overensstemmelse med artikel 13, stk. 1, i regeringsanordning nr. 2/2001, eftersom CNCD traf denne afgørelse mere end seks måneder efter, at de omhandlede handlinger fandt sted.
- 30 Accept har anlagt sag ved den forelæggende ret til prøvelse af denne afgørelse og i det væsentlige nedlagt påstand om, for det første, at afgørelsen annulleres, og dernæst, at det bl.a. fastslås, at de faktiske omstændigheder i sagen henhører under arbejdsområdet, at det er bevist, at der foreligger faktiske omstændigheder, som giver anledning til at formode, at der foreligger forskelsbehandling, og endelig, at det derfor er nødvendigt at pålægge en bøde i stedet for at give en advarsel.
- 31 Den forelæggende ret har anført, at Domstolens dom af 10. juli 2008, Feryn (sag C-54/07, Sml. I, s. 5187), ikke skaber tilstrækkelig klarhed om den situation, hvor de diskriminerende udtalelser hidrører fra en person, som ikke retligt kan binde det selskab, der varetager ansættelse af personalet,

men som under hensyn til de tætte forhold med dette selskab kan udøve en bestemmende indflydelse på selskabets beslutning, eller som i det mindste kan opfattes som en person med mulighed for at udøve en bestemmende indflydelse på beslutningen.

- 32 Den forelæggende ret har anført, at forholdet mellem FC Steaua og George Becali under alle omstændigheder er usædvanligt. Retligt set solgte sidstnævnte nemlig sine aktier i FC Steaua den 8. februar 2010, og dette salg blev indført i handelsregisteret den 23. februar 2010, mens de diskriminerende udtalelser fandt sted den 13. februar 2010. Det fremgår imidlertid af de sagsakter, som Domstolen er i besiddelse af, at et aktiesalg i henhold til rumænsk ret først kan gøres gældende over for tredjemand fra tidspunktet for aktiesalgets offentliggørelse, som finder sted ved indførelsen af salget i handelsregistret. Ifølge den forelæggende ret ændrede George Becali ikke sin offentlige optræden efter at have solgt sine aktier og fortsatte med at præsentere sig som FC Steauas »sponsor«. Under disse omstændigheder bevarede han i det mindste i den kollektive »bevidsthed« det samme forhold til FC Steaua som før salget af aktierne.
- 33 Derudover ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om en professionel fodboldklubs forpligtelse, i forbindelse med bevisbyrdens overgang som fastsat i artikel 10 i direktiv 2000/78, til at bevise, at der ikke foreligger forskelsbehandling på grundlag af seksuel orientering, kan vise sig at være praktisk umulig, for så vidt som beviset for, at klubben har ansat spillere uden at tage hensyn til deres seksuelle orientering, ifølge den forelæggende ret risikerer at krænke retten til respekt for privatliv.
- 34 Den forelæggende ret har desuden anført, at uanset hvor alvorlig den af CNCD konstaterede mulige forskelsbehandling er, har CNCD i henhold til artikel 13, stk. 1, i regeringsanordning nr. 2/2001 ingen mulighed for at pålægge en bødestraf, når denne har truffet afgørelse efter udløbet af fristen på seks måneder, der regnes fra det tidspunkt, hvor handlingerne fandt sted, men kan alene udstede en »advarsel« i henhold til samme regeringsanordnings artikel 7, stk. 1, som ikke kan forældes.
- 35 På denne baggrund har Curtea de Apel București besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Finder bestemmelserne i artikel 2, stk. 2, litra a), i [direktiv 2000/78] anvendelse på en aktionær i en fodboldklub, der præsenterer sig over for og opfattes af pressen og i offentligheden som fodboldklubbens formand (»klubejer«), og som udtaler sig således over for pressen:

»Selv ikke hvis [FC Steaua] skulle ophøre med at eksistere, ville jeg tage en homoseksuel spiller med på holdet. Rygter er rygter, men hvorfor skriver man mon noget sådant – og så på forsiden [...] Det er måske ikke sandt, at han (fodboldspilleren [...] X [...]) er homoseksuel. Men hvis han nu er? Jeg har sagt til en af mine onkler, som hverken troede på Satan eller på Gud. Jeg sagde: »Lad os antage, at Gud ikke findes. Men hvis han nu gør? Hvad har du så at tabe ved at gå til alters? Ville det ikke være godt at komme i paradiset?« Han gav mig ret. En måned før han døde, gik han til alters. Må Gud tilgive ham. Der er ikke plads til en homoseksuel i min familie, og [FC Steaua] er min familie. Det er bedre at spille med en juniorspiller end med en homoseksuel. Der er ikke tale om forskelsbehandling. Ingen kan tvinge mig til at arbejde med en bestemt person. På samme måde som de har deres rettigheder, har jeg også ret til at arbejde med hvem, jeg foretrækker.«

»Selv ikke hvis Steaua skulle ophøre med at eksistere, ville jeg tage en homoseksuel spiller med på holdet. Det er måske ikke sandt, at han er homoseksuel. Men hvis han nu er? Der er ikke plads til en homoseksuel i min familie, og [FC Steaua] er min familie. Det er bedre at have en juniorspiller på banen end en homoseksuel. Der er ikke tale om forskelsbehandling. Ingen kan tvinge mig til at arbejde med en bestemt person. På samme måde som de har deres rettigheder, har jeg også ret til at arbejde med hvem, jeg foretrækker. Selv om Gud i en drøm fortalte til mig, at X med 100% sikkerhed ikke er homoseksuel, ville jeg ikke vælge ham! Pressen har alt for ofte skrevet, at han er

homoseksuel. Selv om [spiller X' nuværende klub] gav ham gratis til mig, ville jeg ikke have ham! Han kunne være den største kværlant og den største drukkenbolt [...], men hvis han er homoseksuel, vil jeg ikke længere høre tale om ham«?

- 2) I hvilket omfang kan de ovennævnte erklæringer opfattes som »faktiske omstændigheder, som giver anledning til at formode, at der er udøvet direkte eller indirekte forskelsbehandling« i henhold til artikel 10, stk. 1, i [direktiv 2000/78] hvad angår sagsøgte [FC Steaua]?
- 3) I hvilket omfang foreligger der en »probatio diabolica« (et umuligt bevis), hvis bevisbyrden, jf. artikel 10, stk. 1, i [direktiv 2000/78], er vendt om, og det påhviler sagsøgte [FC Steaua] at bevise, at ligebehandlingsprincippet ikke er blevet tilsidesat, herunder navnlig at bevise, at ansættelsen ikke er knyttet til seksuel orientering?
- 4) Er den manglende mulighed for – efter udløbet af forældelsesfristen på seks måneder fra datoen for begåelse af handlingen – at pålægge en bødestraf i tilfælde af forskelsbehandling i henhold til artikel 13, stk. 1, i [regeringsanordning nr. 2/2001] i strid med artikel 17 i [direktiv 2000/78], henset til, at sanktionerne i tilfælde af forskelsbehandling skal være effektive, stå i rimeligt forhold til overtrædelsen og have afskrækkende virkning«?

Om de præjudicielle spørgsmål

Indledende bemærkninger

- 36 Det fremgår af Domstolens praksis, at det, for at der er tale om direkte forskelsbehandling som omhandlet i artikel 2, stk. 2, litra a), i direktiv 2000/78, ikke forudsættes, at der kan identificeres en klager, som er blevet udsat for en sådan forskelsbehandling (jf. med hensyn til Rådets direktiv 2000/43/EF af 29.6.2000 om gennemførelse af ligebehandlingsprincippet af alle uanset race eller etnisk oprindelse (EFT L 180, s. 22) Feryn-dommen, præmis 23-25).
- 37 Desuden er artikel 9, stk. 2, i direktiv 2000/78 bl.a. under hensyntagen til samme direktivs artikel 8, stk. 1, på ingen måde til hinder for, at en medlemsstat i sin nationale lovgivning foreskriver, at foreninger, som har en legitim interesse i at sikre, at direktivet overholdes, har ret til at indlede retslige eller administrative procedurer med henblik på håndhævelse af forpligtelserne i direktivet, uden at der handles på vegne af en bestemt klager, eller at der ikke kan identificeres en klager (jf. ligeledes Feryn-dommen, præmis 27).
- 38 Når en medlemsstat foreskriver en sådan ret, følger det af artikel 8, stk. 1, i direktiv 2000/78, sammenholdt med artikel 9, stk. 2, og artikel 10, stk. 1, 2 og 4, at direktivet heller ikke er til hinder for, at reglerne om bevisbyrden som fastsat i artikel 10, stk. 1, ligeledes finder anvendelse i tilfælde, hvor en sådan forening indleder en retssag uden at handle på vegne af eller til støtte for en identificeret klager eller med dennes godkendelse. I nærværende sag fremgår det af ordlyden af det andet og det tredje forelagte spørgsmål, at bevisbyrdens overgang, der er fastsat i direktivets artikel 10, stk. 1, ifølge den forelæggende ret i givet fald og med forbehold af Domstolens svar på de forelagte spørgsmål kan finde anvendelse i hovedsagen.
- 39 Det er ubestridt, at Accept er en forening af den type, der er omhandlet i artikel 9, stk. 2, i direktiv 2000/78, at artikel 28, stk. 1, i regeringsanordning nr. 137/2000 giver foreningen mulighed for at indlede retslige eller administrative procedurer med henblik på håndhævelse af forpligtelserne i direktivet, uden at der handles på vegne af en bestemt klager, og at den kan anses for en »interesseret part« i henhold til samme regeringsanordnings artikel 20, stk. 6.

Om det første og det andet spørgsmål

- 40 De to første spørgsmål har nærmere bestemt til formål at få afgjort, om artikel 2, stk. 2, og artikel 10, stk. 1, i direktiv 2000/78 skal fortolkes således, at faktiske omstændigheder som dem, der ligger til grund for tvisten i hovedsagen, kan betegnes som »faktiske omstændigheder, der giver anledning til at formode, at der er sket forskelsbehandling« for så vidt angår en professionel fodboldklub, når de omhandlede udtalelser hidrører fra en person, der præsenterer sig og såvel i medierne som i offentligheden bliver opfattet som denne klubs formand uden nødvendigvis at have rets- og handleevne til at binde eller repræsentere klubben på området for ansættelse.
- 41 Det skal for det første bemærkes, at Domstolen inden for rammerne af en sag, der forelægges i henhold til artikel 267 TEUF, hverken har kompetence til at bedømme de faktiske omstændigheder i hovedsagen eller til at anvende de bestemmelser, den har fortolket, på nationale foranstaltninger eller situationer, idet disse spørgsmål henhører under den nationale rets enekompetence (jf. bl.a. dom af 30.3.2006, sag C-451/03, Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti, Sml. I, s. 2941, præmis 69 og den deri nævnte retspraksis). Det tilkommer således ikke Domstolen at tage stilling til spørgsmålet om, hvorvidt de omstændigheder, der ligger til grund for tvisten i hovedsagen, som anført i forelæggelsesafgørelsen, er udtryk for en forskelsbehandling på grundlag af seksuel orientering.
- 42 Som det bl.a. fremgår af 15. betragtning til direktiv 2000/78, påhviler det den nationale domstol eller en anden kompetent instans at vurdere de faktiske omstændigheder, der giver anledning til at formode, at der er sket forskelsbehandling, i overensstemmelse med national ret og/eller praksis (jf. dom af 19.4.2012, sag C-415/10, Meister, præmis 37). Hvis sådanne faktiske omstændigheder er blevet fastslået, påhviler det i overensstemmelse med den mekanisme, der er fastsat i dette direktivs artikel 10, stk. 1, dernæst sagsøgte at bevise ved denne instans, at trods denne tilsyneladende forskelsbehandling er ligebehandlingsprincippet som omhandlet i direktivets artikel 2, stk. 1, ikke blevet tilsidesat.
- 43 Domstolen kan imidlertid forsyne den nationale ret med alle de EU-retlige fortolkningslementer, som kan være hensigtsmæssige for den ved dens afgørelse (jf. bl.a. Feryn-dommen, præmis 19 og den deri nævnte retspraksis, samt dom af 6.9.2011, sag C-163/10, Patriciello, Sml. I, s. 7565, præmis 21).
- 44 Det bemærkes i denne forbindelse, at det fremgår af artikel 1 og artikel 3, stk. 1, litra a), i direktiv 2000/78, at direktivet kan finde anvendelse i en situation som den, der ligger til grund for tvisten i hovedsagen, der inden for ansættelses- og arbejdsområdet vedrører udtalelser om »vilkårene for adgang til lønnet beskæftigelse [...], herunder [...] ansættelsesvilkår«.
- 45 Denne konstatering påvirkes ikke af den omstændighed, som blev fremhævet i forbindelse med retsforhandlingerne i hovedsagen, at ansættelsesordningen for professionelle fodboldspillere ikke er baseret på offentligt udbud eller en direkte forhandling efter en udvælgelsesprocedure, der forudsætter indlevering af ansøgninger og en forudgående udvælgelse af ansøgningerne i henhold til arbejdsgiverens interesser. Det følger nemlig af Domstolens faste praksis, at i betragtning af Unionens mål henhører sportsudøvelse under EU-retten, for så vidt som der er tale om en økonomisk virksomhed (jf. bl.a. dom af 14.7.1976, sag 13/76, Donà, Sml. s. 1333, præmis 12, og af 16.3.2010, sag C-325/08, Olympique Lyonnais, Sml. I, s. 2177, præmis 27). Dette er tilfældet for hel- eller halvprofessionelle fodboldspilleres virksomhed, idet de udfører lønnet arbejde eller præsterer tjenesteydelser mod vederlag (dom af 15.12.1995, sag C-415/93, Bosman, Sml. I, s. 4921, præmis 73).
- 46 Som den forelæggende ret i det væsentlige har anført, drejede det sig i den specifikke tvist, der gav anledning til Feryn-dommen, om udtalelser fra en af direktørerne for selskabet Feryn NV, der – som det bl.a. fremgår af ordlyden af de forelagte spørgsmål i sagen, der gav anledning til nævnte dom – havde rets- og handleevne til at tegne ansættelsespolitikken i dette selskab (jf. Feryn-dommen, præmis 2, 16, 18 og 20).

- 47 Feryn-dommen gør imidlertid ikke opmærksom på, at for at det i henhold til artikel 10, stk. 1, i direktiv 2000/78 kan fastslås, at der foreligger »faktiske omstændigheder, der giver anledning til at formode, at der er sket forskelsbehandling«, skal ophavsmanden til udtalelserne vedrørende en bestemt virksomheds ansættelsespolitik nødvendigvis have rets- og handleevne til direkte at bestemme denne politik eller at kunne binde eller repræsentere virksomheden på området for ansættelse.
- 48 Den omstændighed alene, at udtalelser, såsom de i hovedsagen omhandlede, således ikke direkte hidrører fra en bestemt sagsøgt part, er ikke nødvendigvis til hinder for, at det for så vidt angår denne part kan fastslås, at der foreligger »faktiske omstændigheder, der giver anledning til at formode, at der er sket forskelsbehandling« som omhandlet i direktivets artikel 10, stk. 1.
- 49 Heraf følger, at en sagsøgt arbejdsgiver ikke kan afvise, at der foreligger faktiske omstændigheder, der gør det muligt at formode, at han fører en forskelsbehandlende ansættelsespolitik, ved at begrænse sig til at hævde, at udtalelserne, der antyder, at der foreligger en homofobisk ansættelsespolitik, hidrører fra en person, som til trods for, at vedkommende hævder og synes at spille en vigtig rolle i arbejdsgiverens administration, ikke retligt er i stand til at binde arbejdsgiveren på området for ansættelse.
- 50 I en situation som den, der ligger til grund for tvisten i hovedsagen, udgør den omstændighed, at en sådan arbejdsgiver ikke udtrykkeligt tog afstand fra de omhandlede udtalelser, et element, som den nationale ret kan tage i betragtning i forbindelse med den samlede vurdering af de faktiske omstændigheder.
- 51 Det bemærkes i denne forbindelse, at offentlighedens eller de berørte kredses opfattelse kan udgøre relevante faktorer i den samlede vurdering af de i hovedsagen omhandlede udtalelser (jf. i denne retning dom af 17.4.2007, sag C-470/09, AGM-COS.MET, Sml. I, s. 2749, præmis 55-58).
- 52 I modsætning til hvad CNCD har gjort gældende i sine skriftlige og mundtlige indlæg for Domstolen, kan den omstændighed, at en professionel fodboldklub som den i hovedsagen omhandlede ikke har indledt nogen forhandlinger med henblik på at ansætte en sportsudøver, der fremstilles som homoseksuel, desuden ikke udelukke muligheden for, at det fastslås, at der foreligger faktiske omstændigheder, der gør det muligt at formode, at klubben udøver forskelsbehandling.
- 53 Under hensyn til det ovenfor anførte skal det første og det andet spørgsmål besvares med, at artikel 2, stk. 2, og artikel 10, stk. 1, i direktiv 2000/78 skal fortolkes således, at faktiske omstændigheder som dem, der ligger til grund for tvisten i hovedsagen, kan betegnes som »faktiske omstændigheder, der giver anledning til at formode, at der er sket forskelsbehandling« for så vidt angår en professionel fodboldklub, når de omhandlede udtalelser hidrører fra en person, der præsenterer sig og såvel i medierne som i offentligheden bliver opfattet som denne klubs formand uden nødvendigvis at have rets- og handleevne til at binde eller repræsentere klubben på området for ansættelse.

Om det tredje spørgsmål

- 54 Med sit tredje spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om bestemmelsen om bevisbyrdens overgang i artikel 10, stk. 1, i direktiv 2000/78 i tilfælde, hvor faktiske omstændigheder som dem, der ligger til grund for tvisten i hovedsagen, kan betegnes som »faktiske omstændigheder, der giver anledning til at formode, at der er sket forskelsbehandling« på grundlag af seksuel orientering i forbindelse med en professionel fodboldklubs ansættelse af spillere, ikke leder til et krav om bevis, der umuligt kan føres uden at krænke retten til respekt for privatliv.
- 55 Det fremgår i denne forbindelse af Domstolens praksis, at når det er fastslået, at der foreligger faktiske omstændigheder, som giver anledning til at formode, at der er udøvet forskelsbehandling som omhandlet i nævnte direktiv, kræver en effektiv gennemførelse af ligebehandlingsprincippet, at

bevisbyrden lægges på de omhandlede sagsøgte parter, som det således påhviler at bevise, at ligebehandlingsprincippet ikke er blevet tilsidesat (jf. i denne retning dom af 17.7.2008, sag C-303/06, Coleman, Sml. I, s. 5603, præmis 54).

- 56 I denne forbindelse kan de sagsøgte parter ved de kompetente nationale retter bestride, at der foreligger en sådan tilsidesættelse, ved at godtgøre, under anvendelse af alle retsmidler, navnlig, at deres ansættelsespolitik er fastlagt på baggrund af faktorer, som ikke har noget at gøre med forskelsbehandling på grundlag af seksuel orientering.
- 57 For at afkræfte den simple formodning, der kan følge af artikel 10, stk. 1, i direktiv 2000/78, er det ikke nødvendigt, at en sagsøgt beviser, at personer med en bestemt seksuel orientering tidligere er blevet ansat, idet et sådant krav under visse omstændigheder faktisk ville kunne krænke retten til respekt for privatliv.
- 58 I forbindelse med den samlede vurdering, som det påhviler den nationale instans at foretage, vil påstanden om, at der er sket forskelsbehandling på grundlag af seksuel orientering, kunne anfægtes på grundlag af en række samstemmende indicier. Som Accept i det væsentlige har gjort gældende, kunne der blandt disse indicier bl.a. være en reaktion fra den omhandlede sagsøgte part, hvorved denne tog klart afstand fra de offentlige udtalelser, der ligger til grund for, at der tilsyneladende foreligger forskelsbehandling, samt forekomsten af udtrykkelige bestemmelser i partens ansættelsespolitik med henblik på at sikre overholdelsen af ligebehandlingsprincippet i henhold til direktiv 2000/78.
- 59 Henset til ovenstående bemærkninger skal det tredje spørgsmål besvares med, at artikel 10, stk. 1, i direktiv 2000/78 skal fortolkes således, at i tilfælde, hvor faktiske omstændigheder som dem, der ligger til grund for tvisten i hovedsagen, kan betegnes som »faktiske omstændigheder, der giver anledning til at formode, at der er sket forskelsbehandling« på grundlag af seksuel orientering i forbindelse med en professionel fodboldklubs ansættelse af spillere, leder bestemmelserne om bevisbyrdens overgang i artikel 10, stk. 1, i direktiv 2000/78 ikke til et krav om bevis, der umuligt kan føres uden at krænke retten til respekt for privatliv.

Om det fjerde spørgsmål

- 60 Med sit fjerde spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 17 i direktiv 2000/78 skal fortolkes således, at den er til hinder for nationale retsfor skrifter, hvorefter det i tilfælde, hvor det konstateres, at der er sket forskelsbehandling på grundlag af seksuel orientering, kun er muligt at udstede en advarsel som den i hovedsagen omhandlede, når denne konstatering har fundet sted efter udløbet af en forældelsesfrist på seks måneder, der regnes fra det tidspunkt, hvor handlingerne fandt sted.
- 61 Artikel 17 i direktiv 2000/78 overlader det til medlemsstaterne at fastsætte de sanktioner, der skal anvendes ved overtrædelse af de nationale bestemmelser, som er vedtaget til gennemførelse af dette direktiv, og at tage alle nødvendige skridt til at sikre deres iværksættelse. Selv om denne bestemmelse ikke fastsætter specifikke sanktioner, præciserer den, at de sanktioner, der finder anvendelse på overtrædelser af de nationale bestemmelser, som er vedtaget til gennemførelse af dette direktiv, skal være effektive, stå i rimeligt forhold til overtrædelsen og have en afskrækkende virkning.
- 62 I en procedure, hvor en forening, som i henhold til lov er bemyndiget hertil, har anlagt sag med henblik på at få fastslået, at der foreligger forskelsbehandling som omhandlet i artikel 2, stk. 2, i direktiv 2000/78, og at dette skal sanktioneres, skal de sanktioner, der er fastsat i national ret i medfør af direktivets artikel 17, ligeledes være effektive, stå i rimeligt forhold til overtrædelsen og have en afskrækkende virkning, herunder når der ikke kan identificeres et offer (jf. analogt Feryn-dommen, præmis 38 og 40).

- 63 Heraf følger, at den sanktionsordning, der er indført med henblik på at gennemføre artikel 17 i direktiv 2000/78 i en medlemsstats retsorden, bl.a. skal sikre – sideløbende med de foranstaltninger, der er truffet for at gennemføre samme direktivs artikel 9 – en faktisk og effektiv retsbeskyttelse af de rettigheder, der kan udledes heraf (jf. analogt bl.a. dom af 22.4.1997, sag C-180/95, Draehmpaehl, Sml. I, s. 2195, præmis 24, 39 og 40). Sanktionerne skal tilpasses overtrædelsernes grovhed, bl.a. ved at sikre en tilstrækkelig afskrækkende virkning (jf. i denne retning bl.a. dom af 8.6.1994, sag C-383/92, Kommissionen mod Det Forenede Kongerige, Sml. I, s. 2479, præmis 42, og Draehmpaehl-dommen, præmis 40), samtidig med at det generelle proportionalitetsprincip overholdes (jf. i denne retning dom af 6.11.2003, sag C-101/01, Lindqvist, Sml. I, s. 12971, præmis 87 og 88, og af 5.7.2007, sag C-430/05, Ntounis og Pikoulas, Sml. I, s. 5835, præmis 53).
- 64 En sanktion af rent symbolsk karakter kan under alle omstændigheder ikke anses for at være forenelig med en korrekt og fyldestgørende gennemførelse af direktiv 2000/78.
- 65 I det foreliggende tilfælde fremgår det af de sagsakter, der er fremlagt for Domstolen, at den forældelsesfrist på seks måneder, der er fastsat i artikel 13, stk. 1, i regeringsanordning nr. 2/2001, begynder at løbe fra tidspunktet for de omhandlede faktiske omstændigheder, mens fristen i artikel 20 i regeringsanordning nr. 137/2000, der er på et år, begynder at løbe fra samme tidspunkt. Heraf følger, at det er muligt for en klager at indgive en gyldig klage vedrørende forskelsbehandling som omhandlet i direktiv 2000/78 ved CNCD mellem seks og tolv måneder efter, at de faktiske omstændigheder, der ligger til grund for denne klage, fandt sted, mens sanktionen i henhold til artikel 26, stk. 1, i regeringsanordning nr. 137/2000 ifølge den af CNCD foretrukne fortolkning af national ret ikke længere kan anvendes. Det fremgår under alle omstændigheder af indlæggene for Domstolen, at selv når en klage indgives længe før udløbet af fristen på seks måneder, og uanset bestemmelserne i artikel 20, stk. 7, i regeringsanordning nr. 137/2000, er det muligt, at en afgørelse fra CNCD vedrørende en påstået forskelsbehandling på grundlag af seksuel orientering først træffes efter udløbet af nævnte forældelsesfrist på seks måneder.
- 66 Som det fremgår af denne doms præmis 17, 21 og 34, er sanktionen i sådanne situationer i henhold til CNCD's praksis, uanset grovheden af en forskelsbehandling, som CNCD har fastslået, ikke en bøde som fastsat i regeringsanordning nr. 137/2000, der bl.a. har til formål at gennemføre direktiv 2000/78, men en ikke-økonomisk straf i henhold til almindelige nationale retsregler, der i det væsentlige består af en mundtlig eller skriftlig påtale ledsaget af en »henstilling om at overholde de retlige bestemmelser«.
- 67 Det påhviler den forelæggende ret at efterprøve navnlig, om de parter, der kan godtgøre en søgsmålsinteresse, i situationer som de i foregående præmis anførte, er i en sådan grad tilbageholdende med hensyn til at gøre de rettigheder, de er tillagt i henhold til de nationale regler, der gennemfører direktiv 2000/78, gældende, at sanktionsordningen, der er indført med henblik på at gennemføre direktivet, ikke har en tilstrækkelig afskrækkende virkning (jf. analogt Draehmpaehl-dommen, præmis 40). Hvad angår sanktionens afskrækkende virkning kan den forelæggende ret i givet fald ligeledes tage hensyn til den berørte sagsøgtes eventuelle gentagelsesadfærd.
- 68 Den omstændighed alene, at en bestemt sanktion i det væsentlige er af ikke-økonomisk karakter, betyder nemlig ikke nødvendigvis, at den har en rent symbolsk betydning (jf. i denne retning Feryn-dommen, præmis 39), særligt hvis den er ledsaget af en tilstrækkelig grad af offentlighed, og den gør det lettere i forbindelse med et eventuelt civilretligt søgsmål at bevise, at der er tale om forskelsbehandling i nævnte direktivs forstand.
- 69 I det foreliggende tilfælde tilkommer det imidlertid den forelæggende ret at efterprøve, om en sanktion, såsom en simpel advarsel, er tilstrækkelig i en situation som den i hovedsagen omhandlede (jf. analogt dom af 2.8.1993, sag C-271/91, Marshall, Sml. I, s. 4367, præmis 25). I denne forbindelse kan den omstændighed, at der er mulighed for at anlægge et civilretligt søgsmål i henhold til artikel 27 i

regeringsanordning nr. 137/2000, i hvilken forbindelse søgsmålsfristen er tre år, ikke i sig selv afhjælpe eventuelle utilstrækkeligheder for så vidt angår effektiviteten, proportionaliteten og den afskrækkende virkning af den sanktion, der er blevet fastslået af den forelæggende ret med hensyn til den i denne doms præmis 66 anførte situation. Når en forening af den type, der er omhandlet i artikel 9, stk. 2, i direktiv 2000/78, ikke handler på vegne af bestemte ofre, der har været udsat for en forskelsbehandling, kan det, således som Accept har gjort gældende under retsmødet for Domstolen, være vanskeligt at bevise, at denne forening har lidt skade i den forstand, hvori begrebet er anvendt i de relevante nationale retsregler.

- 70 Såfremt det skulle vise sig, således som Accept har gjort gældende, at den sanktion, der består af en advarsel, i det rumænske retssystem i øvrigt principielt udelukkende pålægges i tilfælde af mindre forseelser, antyder denne omstændighed, at sanktionen ikke er tilstrækkelig i forhold til grovheden af en tilsidesættelse af ligebehandlingsprincippet i nævnte direktivs forstand.
- 71 Det må under alle omstændigheder bemærkes, at i overensstemmelse med Domstolens faste praksis er den nationale ret – når situationen henhører under et direktivs anvendelsesområde – ved anvendelsen af nationale retsforskrifter forpligtet til i videst muligt omfang at fortolke dem i lyset af direktivets ordlyd og formål og at fremkalde det med direktivet tilsigtede resultat (jf. i denne retning dom af 10.4.1984, sag 14/83, von Colson og Kamann, Sml. s. 1891, præmis 26 og 28, af 13.11.1990, sag C-106/89, Marleasing, Sml. I, s. 4135, præmis 8, af 10.3.2005, sag C-196/02, Nikoloudi, Sml. I, s. 1789, præmis 73, og af 28.1.2010, sag C-406/08, Uniplex (UK), Sml. I, s. 817, præmis 45 og 46).
- 72 I givet fald tilkommer det således om nødvendigt den forelæggende ret at vurdere bl.a. – således som Accept har anført – om artikel 26, stk. 1, i regeringsanordning nr. 137/2000 i tvisten i hovedsagen skal fortolkes således, at den forældelsesfrist på seks måneder, der er fastsat i artikel 13, stk. 1, i regeringsanordning nr. 2/2001, ikke finder anvendelse på de sanktioner, der er fastsat i nævnte artikel 26, stk. 1.
- 73 Henset til disse betragtninger skal det fjerde spørgsmål besvares med, at artikel 17 i direktiv 2000/78 skal fortolkes således, at den er til hinder for nationale retsforskrifter, hvorefter det i tilfælde, hvor det konstateres, at der er sket forskelsbehandling på grundlag af seksuel orientering i dette direktivs forstand, kun er muligt at udstede en advarsel som den i hovedsagen omhandlede, når denne konstatering har fundet sted efter udløbet af en forældelsesfrist på seks måneder, der regnes fra det tidspunkt, hvor handlingerne fandt sted, hvis en sådan forskelsbehandling i henhold til disse retsforskrifter ikke sanktioneres efter samme materielle og processuelle betingelser, der indebærer, at sanktionen er effektiv, står i rimeligt forhold til overtrædelsen og har en afskrækkende virkning. Det tilkommer den forelæggende ret at vurdere, om dette er tilfældet for så vidt angår de i hovedsagen omhandlede retsforskrifter, og i givet fald i videst muligt omfang at fortolke den nationale ret i lyset af direktivets ordlyd og formål og at fremkalde det med direktivet tilsigtede resultat.

Sagens omkostninger

- 74 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Tredje Afdeling) for ret:

- 1) **Artikel 2, stk. 2, og artikel 10, stk. 1, i Rådets direktiv 2000/78/EF af 27. november 2000 om generelle rammebestemmelser om ligebehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv skal fortolkes således, at faktiske omstændigheder som dem, der ligger til grund for tvisten i hovedsagen, kan betegnes som »faktiske omstændigheder, der giver anledning til at**

formode, at der er sket forskelsbehandling« for så vidt angår en professionel fodboldklub, når de omhandlede udtalelser hidrører fra en person, der præsenterer sig og såvel i medierne som i offentligheden bliver opfattet som denne klubs formand uden nødvendigvis at have rets- og handleevne til at binde eller repræsentere klubben på området for ansættelse.

- 2) Artikel 10, stk. 1, i direktiv 2000/78 skal fortolkes således, at i tilfælde, hvor faktiske omstændigheder som dem, der ligger til grund for tvisten i hovedsagen, kan betegnes som »faktiske omstændigheder, der giver anledning til at formode, at der er sket forskelsbehandling« på grundlag af seksuel orientering i forbindelse med en professionel fodboldklubs ansættelse af spillere, leder bestemmelsen om bevisbyrdens overgang i artikel 10, stk. 1, i direktiv 2000/78 ikke til et krav om bevis, der umuligt kan føres uden at krænke retten til respekt for privatliv.
- 3) Artikel 17 i direktiv 2000/78 skal fortolkes således, at den er til hinder for nationale retsforskrifter, hvorefter det i tilfælde, hvor det konstateres, at der er sket forskelsbehandling på grundlag af seksuel orientering i dette direktivs forstand, kun er muligt at udstede en advarsel som den i hovedsagen omhandlede, når denne konstatering har fundet sted efter udløbet af en forældelsesfrist på seks måneder, der regnes fra det tidspunkt, hvor handlingerne fandt sted, hvis en sådan forskelsbehandling i henhold til disse retsforskrifter ikke sanktioneres efter samme materielle og processuelle betingelser, der indebærer, at sanktionen er effektiv, står i rimeligt forhold til overtrædelsen og har en afskrækkende virkning. Det tilkommer den forelæggende ret at vurdere, om dette er tilfældet for så vidt angår de i hovedsagen omhandlede retsforskrifter, og i givet fald i videst muligt omfang at fortolke den nationale ret i lyset af direktivets ordlyd og formål og at fremkalde det med direktivet tilsigtede resultat.

Underskrifter